

L'examen d'un llibre com aquells que trobem en les llibreries de vell acostuma a ser gratificador. Els subratllats i les anotacions al marge ens mouen a la reflexió, ens n'amplien el contingut tot obrint-nos noves perspectives o bé, si més no, ens il·lustren sobre el caràcter o la professió del seu antic i –si l'exemplar no duu ex-libris– desconegut propietari. Però la lectura d'un llibre mutilat, al qual li manquen fulls o bé el seu text és borrós per incúria o maltractament, només pot inspirar-nos sentiments d'enuig o decepció, i de ben segur que, si el tinguéssim a tret, enviaríem a galeres el mutilador.

Un parent, i malgrat això amic, acaba de fer-me un present: com que coneix la meva devoció pels llibres d'art i per les belles edicions, m'ha regalat el "Gimeno" de Joan Cortès, edició de l'any 1949. L'exemplar, numerat amb el núm. 222, està força fatigat encara que els bons oficis d'uns altres amics –restaurador de paper l'un i enquadernador l'altre– l'han deixat prou vistent, finalment. Al costat de vàries de les reproduccions que conté hi ha quedat però, estampades de forma indeleble, algunes ditades i unes quantes pinzellades curtes –a la manera de mostres de diferents colors– de pintura a l'oli, com si algú hagués esmerçat temps i esforços en desvetllar els secrets de la paleta del mestre tortosí tot fent servir l'obra de Cortès de banc de proves, i les làmines d'elements de contrast. A més, amb tota probabilitat el mateix "algú", va mutilar molt seriosament el llibre en arrencar-li alguns gravats: "Sant Genís dels Agudells", "Barcelona des de la Catedral" i "Mallorca" pel que fa a les reproduccions en color, i "Església de Sant Pol", "Miravet", "Mallorca" i "Sant Pol de Mar", en negre. Segurament l'amable lector deu pensar, com jo mateix, que el fil que arrenca del capicua dels tres ànecs, que passa per les empremtes digitals estampades a l'oli, i que apunta a un nombre reduït de temes –dos d'ells, per cert, recurrents: "Mallorca" i "Sant Pol"– podria conduir-nos a descobrir, a la manera

de Holmes, Maigret i Poirot, alguns Gimenos falsos i a desemascarar-ne el falsificador i posar-lo a disposició de la justícia. Però, qui sap?, potser només trobaríem en canvi un honest pintor de diumenge que no pretenia altra cosa que matar l'estona innocentment, sense fer cap mal a ningú, i amb l'esperança –si el seu treball reeixia– de tapar el comptador de l'entrada de casa seva amb un bonic succedani de la gran pintura catalana.

De totes maneres, més val que tant el pacient lector com jo deixem córrer aquest afer, atès que el més probable és que el falsificador –o bé l'inofensiu "amateur"– es dediqui hores d'ara a criar unes malves així d'altres. Passem a un altre pintor, aquest ja no de diumenge sinó d'entre setmana, Salvador Dalí sense anar més lluny, el qual durant les seves estades estiuenques a Port Lligat acostumava a fer-se portar al llit per una persona de confiança un volum qualsevol de l'Enciclopèdia Espasa, l'obria a l'atzar, n'arrencava el primer full que li venia a mà i, abans d'adormir-se, en llegia el contingut o bé quedava "enganxat" d'alguna il·lustració, materials que, d'acord amb el seu mètode "paranoic-crític", incorporava al seu discurs delirant i li servien de base pels seus quadres i escrits. Aquesta enciclopèdia daliniana, després de l'oportú examen i catalogació pels experts, passarà a formar part dels fons del Teatre Museu de Figueres. Ves per on, parlant de llibres i de pintors –amb l'avinente-

sa que els llibres que hem esmentat són mutilats però no invàlids– hem anat de les terres del baix Ebre a l'Empordà; ara caldria, si al lector així li plau, que tornéssim a Sabadell: més endavant, però, ja tornarem a escapar-nos.

Ja fa anys –per allà el 1985 i el 1988– vaig rebre com d'altres conciudadans dues trameses de la col·lecció "Ragtime", els números 1 i 2, acompanyats de sengles targes amb els compliments de l'aleshores Regidor Adjunt de Cultura del nostre Ajuntament. Per la raó que fos van restar curiosament desats en un calaix fins que, o fa pas gaire, en fer un dissabte d'aquells de "zafarrancho de combate" van sortir a la llum i vaig voler llegir-los. El primer volum, *De cara a la paret* de Francesc Trabal, va resultar d'allò més divertit; més divertit segurament del que es proposava el pare dels senyors Banyeta, Cartipàs i Flasiella amb els seus estirabots ja que la impremta va deixar en blanc les pàgines 114, 115, 118, 119, 122, 123, 126, 127, 217, 220, 221, 224, 225 i de la 228 fins el final, de manera que els textos o bé no saps com comencen o no saps com acaben, o vas de cal Tendre a cal Tomas tot passant per ca la Quica. Pel que fa al segon, *Mirall antic i altres poemes* de l'Armand Obiols, la cosa és més trista: hi manca l'últim plec, de manera que m'he quedat sense set poemes i la taula bibliogràfica.

Tots aquests llibres esguerrats són, d'alguna manera, cadàvers exquisits. El cadàver exquisit és una veu d'origen francès, traducció literal de la fórmula originària "cadavre exquis" i part inicial de la primera frase que es va construir segons el procediment del mateix nom: "El-cadàver-exquisit-beurà-el-vi-nou". Aquest procediment és en relaitat un joc que consisteix en què vàries persones composin una frase o un dibuix, sense que cap d'elles pugui tenir en compte la col·laboració o col·laboracions precedents. El sistema d'obtenció del "cadavre exquis" acostuma a constar de les següents fases: primera, es divideix una superfície qualsevol en tantes parts com

participants hi hagi, doblegant-se de tal manera que en tot moment només es pugui veure una d'elles; segona, es passa de mà en mà i els diferents autors van treballant en la seva corresponent porció però ignorant allò que ha fet el precedent, del treball del qual només es veuen els extrems de dues o tres línies; finalment es desplega i surt una composició radicalment absurda, encara que interconnectada en les seves parts integrants. Aquesta tècnica veié la llum l'any 1925 a casa de Marcel Duhamel, al carrer du Château, i fou adoptada pels surrealistes parisencs per a l'obtenció de peces literàries, poètiques o, fins i tot, gràfiques, essent amb prou feines aplicada en el camp de la plàstica; l'únic cadàver exquisit totalment pintat és el que l'any 1948 van executar a Portugal els pintors Azevedo, Dominguez, Moniz-Pereira, Antonio Pedro, i Vespeira. En les actuals escoles d'art, i en la pràctica del "mail-art", es segueix experimentant en formulacions semblants, però no amb la puresa i el rigor que ho feren els surrealistes, els quals es basaven essencialment en l'atzar i es caracteritzaven per la utilització del factor lúdic, amb la voluntat de sobrepassar la realitat, trencar

la imatge mítica de l'artista com artesà qualificat i explotar sistemàticament l'insospitat.

Res a veure, doncs, amb els sapastres, amb els que entenen el llibre com a producte i la cultura com el seu Cortijo de Los Mimbrales particular, però l'acció d'aquesta mena de violadors, dels vàndals capaços de deixar un llibre convertit en un grapat de fulls de lectura impossible o, si més no, destarotadora m'ha fet pensar en els surrealistes i en les seves provocacions i manifestos. Amb la diferència, però, que mentre aquests darrers han actuat a cara descoberta i des de la intel·ligència més brillant, els altres ho fan anònimament i des de la més grisa de

les mediocritats, això quan no actuen portats per la folia. La Inquisició, el nazisme, i tots els seus derivats han tingut una especial fixació contra les idees impreses, les quals han censurat, tergiversat i, fins i tot, lliurat a les flames, tal com recordarà l'amic lector que passava a la pel·lícula "Fahrenheit 451" en la qual els membres de la resistència, per tal de salvar el contingut de les biblioteques, s'aprenien de memòria els llibres, de manera que aquell avi era *La Bíblia*, aquell xicot *El decameró*, aquella dona *La psicopatologia de la vida quotidiana*, aquella nena *l'Àlicia en terra de meravelles...*

